

Rapport

OOK ONDER KIEZERS VERDEELDHEID OVER NIEUWE DONORWET

Peiling I&O Research februari 2018

8 februari 2018

OOK ONDER KIEZERS VERDEELDHEID OVER DONORWET

Nipte meerderheid voor nieuwe donorsysteem

Een nipte meerderheid van de Nederlanders (51%) is voor het nieuwe donorsysteem, terwijl 43 procent het huidige systeem wil handhaven. In het nieuwe stelsel is iedereen orgaandonor, tenzij daar expliciet bezwaar tegen wordt gemaakt.

De verdeeldheid gaat – net als in Tweede en Eerste Kamer – door alle partijen heen. D66- (75%) en GL-kiezers (69%) behoren tot de grootste voorstanders van het nieuwe stelsel. Ook kiezers van VVD, PvdA en Partij voor de Dieren zijn in meerderheid voor. De christelijke kiezers, alsook aanhangers van Forum voor Democratie, PVV, DENK en 50 Plus, houden – per saldo – liever vast aan het huidige systeem.

Meeste weerstand tegen overheidsbemoeienis bij christelijke kiezers, DENK, PVV en FvD

Kiezers van SGP (84%), DENK (77%), PVV (75%) en Forum voor Democratie (72%) zijn het vaakst gekant tegen overheidsbemoeienis op het gebied van orgaandonatie. Ook meer dan zes op de tien kiezers van CDA, 50 Plus, ChristenUnie en Partij voor de Dieren vinden dat de overheid niet moet beslissen wat er met organen van individuen gebeurt na overlijden.

Wil van overledene moet doorslaggevend zijn

Bijna de helft van de Nederlanders (47%) vindt verder dat nabestaanden het recht moeten houden om te twifelen en pas na overlijden kunnen beslissen wat er met de organen gebeurt. Tegelijk vindt ruim driekwart van de Nederlanders (77%) dat de wil van de overledene doorslaggevend moet zijn bij orgaandonatie, niet de wens van de nabestaanden. Beide opvattingen kunnen naast elkaar bestaan. Van degenen die voorstander zijn van het recht op twijfel voor nabestaanden, vindt niettemin 64 procent dat de wil van de overledene doorslaggevend moet zijn. Een kwart van deze groep neemt een neutrale positie in, terwijl een op de tien het oneens is met de stelling.

Het principe 'ja, tenzij' is volgens 56 procent noodzakelijk om lange wachtlijsten tegen te gaan

Een van de argumenten voor het nieuwe stelsel van orgaandonatie is het huidige tekort aan orgaandonoren, wat resulteert in lange wachtlijsten. Ruim de helft van de Nederlanders (56%) vindt dit een goed argument om in te stemmen met het principe "iedereen orgaandonor, tenzij expliciet bezwaar". Deze opvatting wordt het meest gesteund door kiezers van D66, GroenLinks, PvdA en VVD. De achterban van SGP en Forum voor Democratie is het in meerderheid oneens met deze stelling.

55 procent zou geen bezwaar aantekenen in nieuwe stelsel

Als het nieuwe stelsel van orgaandonatie bij overlijden wordt ingevoerd, zou een meerderheid van de Nederlanders (55%) geen bezwaar aantekenen en dus orgaandonor zijn. D66- en GroenLinks-kiezers zouden het vaakst orgaandonor zijn (respectievelijk 75% en 70%), gevolgd door PvdA- (68%) en VVD-stemmers (65%). De achterban van PVV (40%), Forum voor Democratie (36%) en SGP (32%) zou naar eigen zeggen het vaakst bezwaar hiertegen aantekenen, evenals DENK-stemmers (68%, cijfer indicatief). Niettemin is een deel van de achterban van deze partijen ook bereid om wel orgaandonor te zijn.

Verantwoording

Dit blijkt uit landelijk representatief onderzoek van I&O Research onder 3.576 Nederlanders van 18 jaar en ouder. Het onderzoek liep van 2 t/m 6 februari 2018. De resultaten zijn gewogen op geslacht, leeftijd, opleiding, regio en stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen in 2017.

Meer informatie

- Peter Kanne, 06-31943707
- Laurens Klein Kranenburg, 053-4825025

*Overname uit deze publicatie is alleen toegestaan met expliciete vermelding van **I&O Research** als bron.*

I&O Research peiling donorwet februari 2018

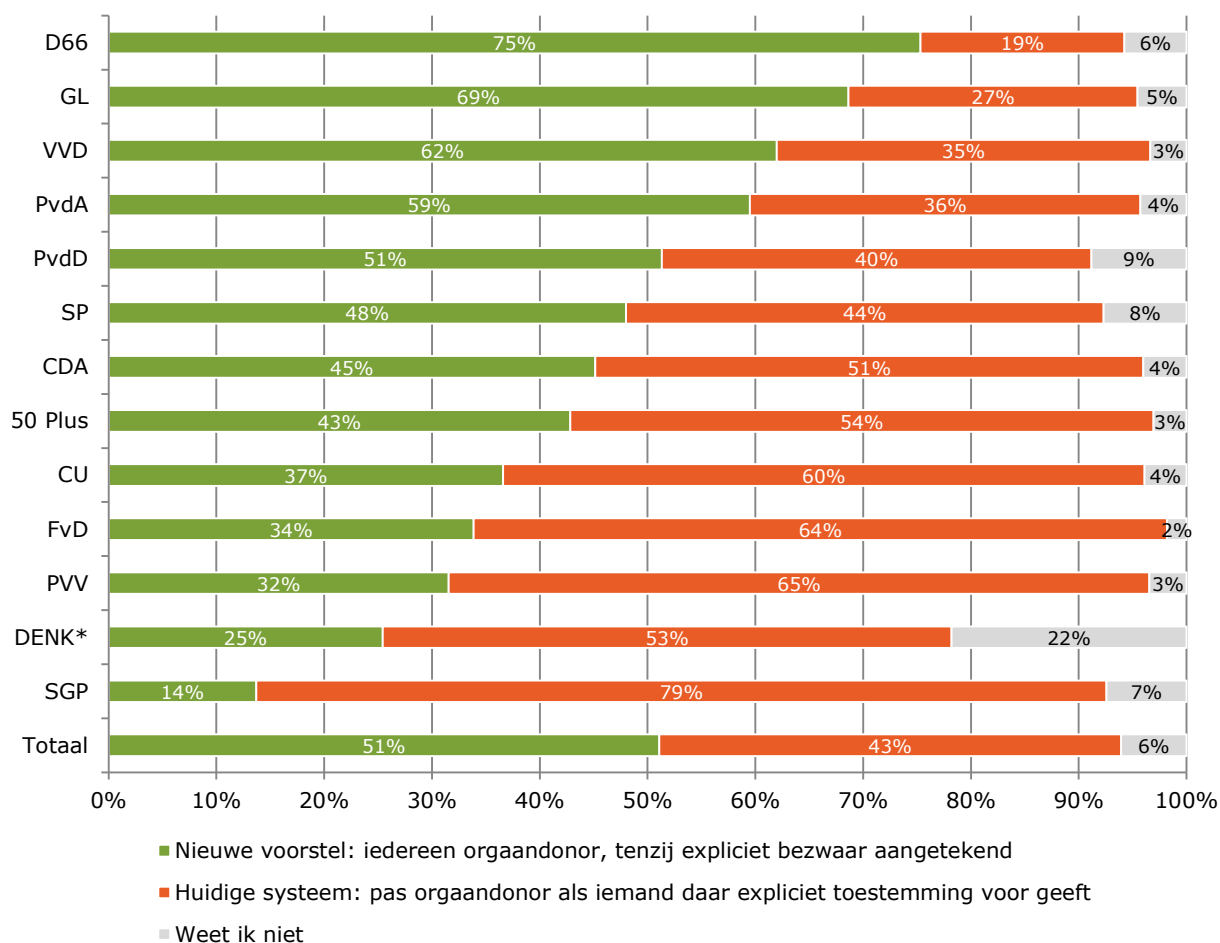
Nipte meerderheid voor nieuwe donorsysteem

De Eerste Kamer beslist naar verwachting volgende week dinsdag of Nederland overgaat op een nieuw donorsysteem. Nu is iemand pas orgaandonor als daar expliciet toestemming voor is gegeven. In het nieuwe systeem ('ja, tenzij') is iedereen na overlijden in principe orgaandonor, tenzij hij of zij expliciet bezwaar heeft aangetekend. Mensen krijgen meerdere brieven, waarin staat dat zij hiertegen bezwaar kunnen maken. Ze kunnen dan laten weten dat ze geen donor willen zijn.

Een nipte meerderheid van de Nederlanders (51%) is voor het nieuwe donorsysteem, terwijl 43 procent van de Nederlanders het huidige systeem wil handhaven. D66- (75%) en GL-kiezers (69%) behoren tot de grootste voorstanders van het nieuwe stelsel. Ook kiezers van VVD, PvdA en Partij voor de Dieren zijn in meerderheid voor. De christelijke kiezers, alsook aanhangers van Forum voor Democratie, PVV, DENK en 50 Plus, houden liever vast aan het huidige systeem. SP-kiezers zijn nipt voor (48% voor versus 44% tegen). De verdeeldheid in de Eerste Kamer zien we dus ook terug te zien in de Nederlandse samenleving.

Figuur 1

Waar geven Nederlanders de voorkeur aan: het **huidige systeem** van donorregistratie of het **nieuwe voorstel**? (%) (naar stemgedrag TK 2017)

Bron: I&O Research, februari 2018. * Cijfer indicatief

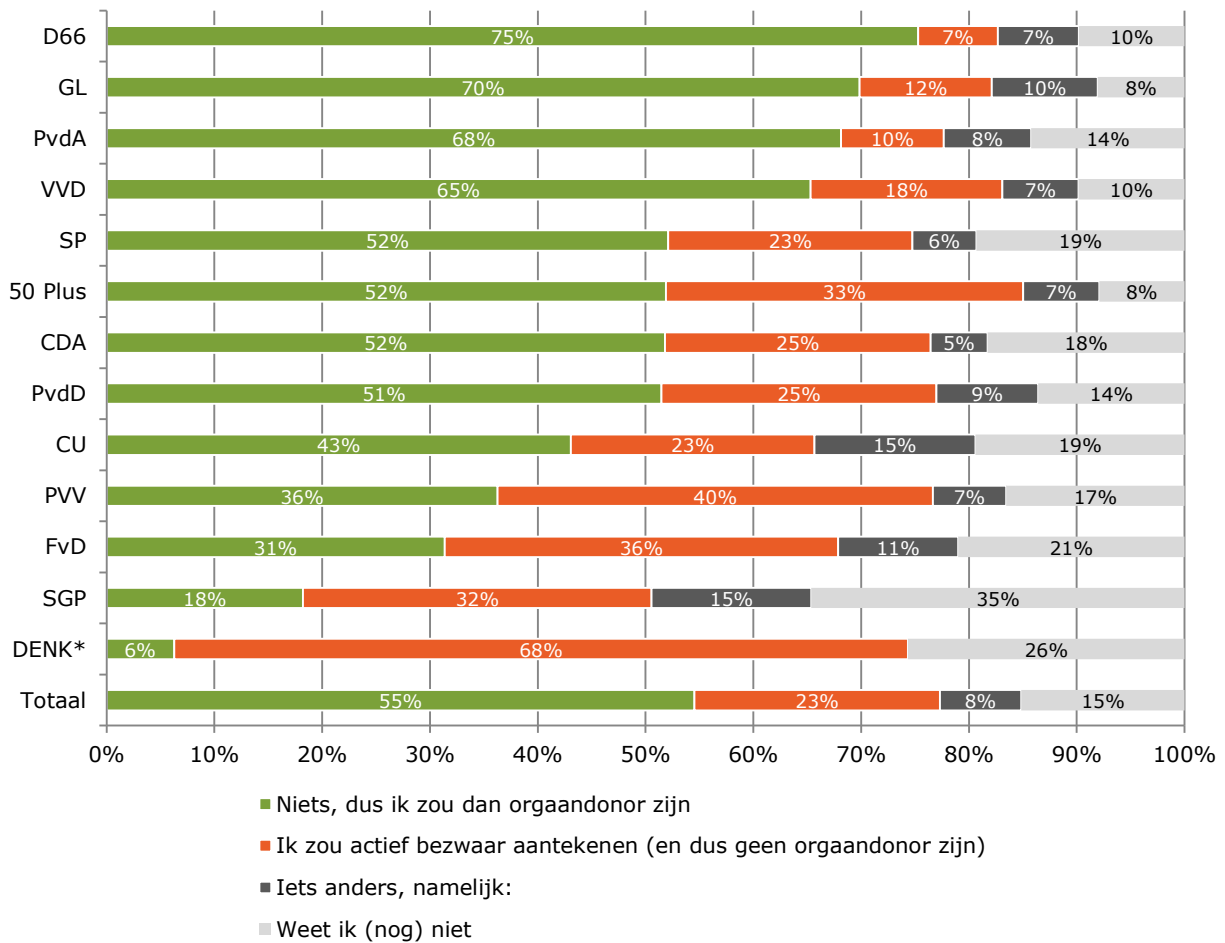
55 procent zou geen bezwaar aantekenen in nieuwe stelsel

Als het nieuwe stelsel van orgaandonatie bij overlijden wordt ingevoerd, zou een meerderheid van de Nederlanders (55%) geen bezwaar aantekenen en dus orgaandonor zijn. D66- en GroenLinks-kiezers zouden het vaakst orgaandonor zijn (respectievelijk 75% en 70%). Ook PvdA- en VVD-stemmers zouden in ruime meerderheid hun organen na overlijden doneren.

Aan de andere kant zien we dat kiezers van PVV (40%), Forum voor Democratie (36%) en SGP (32%) naar eigen zeggen het vaakst bezwaar zouden aantekenen, evenals DENK-stemmers (68%, cijfer indicatief). Niettemin is een deel van de achterban van deze partijen ook bereid om wel orgaandonor te zijn.

Figuur 2

Wat zou u zelf doen als het nieuwe systeem wordt ingevoerd? (% , naar stemgedrag TK 2017)

Bron: I&O Research, februari 2018. * Cijfer indicatief

Meeste weerstand tegen overheidsbemoediging bij christelijke kiezers, PVV en FvD

Om te achterhalen wat de argumenten zijn die kiezers hanteren om voor of tegen de nieuwe donorwet te zijn, hebben we een viertal stellingen voorgelegd. De eerste stelling: 'De overheid moet niet beslissen over wat er met organen van individuen gebeurt na overlijden.'

Kiezers van SGP (84%), DENK (77%), PVV (75%) en Forum voor Democratie (72%) zijn het hier het vaakst mee eens. Ook meer dan zes op de tien kiezers van CDA, 50 Plus, ChristenUnie en Partij voor de Dieren vinden dat de overheid niet moet beslissen wat er met organen van individuen gebeurt na overlijden (tabel 1). Een deel van de achterban van VVD, GroenLinks en D66 kan zich in deze argumentatie vinden.

Tabel 1

'De overheid moet niet beslissen over wat er met organen van individuen gebeurt na overlijden.'

(% naar stemgedrag TK 2017)

	SGP	DENK	PVV	FVD	CDA	50+	CU	PVDD	PVDA	SP	VVD	GL	D66	TO-TAAL
(helemaal) eens	84	77	75	72	67	67	62	61	58	56	51	49	46	59
neutraal	11	7	13	11	17	14	18	15	22	19	24	23	25	19
(helemaal) oneens	4	16	12	16	14	19	18	23	21	24	24	26	26	20
weet niet	1	0	0	0	2	0	2	1	0	1	1	1	3	2
TOTAAL	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Bron: I&O Research, februari 2018

Het principe 'ja, tenzij' is volgens 56 procent noodzakelijk om lange wachtlijsten tegen te gaan

Een van de argumenten voor het nieuwe stelsel van orgaandonatie is het huidige tekort aan orgaandonoren, wat resulteert in lange wachtlijsten. Ruim de helft van de Nederlanders (56%) ziet de noodzaak van het principe "iedereen orgaandonor, tenzij expliciet bezwaar" om de lange wachtlijsten tegen te gaan (tabel 2). Deze opvatting wordt het meest gesteund door kiezers van D66, GroenLinks, PvdA en VVD. De achterban van SGP en Forum voor Democratie is het in meerderheid oneens met deze stelling.

Tabel 2

'Het principe "iedereen orgaandonor, tenzij expliciet bezwaar" is noodzakelijk om de lange wachtlijsten voor

orgaandonatie tegen te gaan.' (% naar stemgedrag TK 2017)

	D66	GL	PVDA	VVD	PVDD	50+	CDA	SP	PVV	DENK	CU	FVD	SGP	TO-TAAL
(helemaal) eens	78	74	68	65	54	52	51	48	42	41	39	37	19	56
neutraal	8	10	15	16	17	19	18	21	16	30	18	10	22	16
(helemaal) oneens	11	14	15	17	23	28	27	27	38	20	36	51	54	24
weet niet	4	2	2	2	6	1	3	4	4	9	6	2	6	4
TOTAAL	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Bron: I&O Research, februari 2018

Wil van overledene versus recht van nabestaanden

Bijna de helft van de Nederlanders (47%) vindt dat nabestaanden het recht moeten houden om te twijfelen en pas na overlijden kunnen beslissen wat er met de organen gebeurt. Tegelijk vindt ruim driekwart van de Nederlanders (77%) dat de wil van de overledene doorslaggevend moet zijn bij orgaandonatie, niet de wens van de nabestaanden. Beide opvattingen kunnen naast elkaar bestaan, zoals tabel 3 laat zien.

Van degenen die voorstander zijn van het recht op twijfel voor nabestaanden, vindt niettemin 64 procent dat de wil van de overledene doorslaggevend moet zijn. Een kwart van deze groep neemt een neutrale positie in, terwijl een op de tien het oneens is met de stelling.

Kiezers van SGP, PVV, ChristenUnie, DENK en CDA vinden het vaakst dat nabestaanden het recht moeten houden om te twijfelen. Onder liberale en linkse kiezers zijn vier op de tien het hiermee eens (tabel 4).

Bij alle kiezersgroepen vindt een (ruime) meerderheid dat de wil van de overledene doorslaggevend moet zijn en niet de wens van nabestaanden. Dit geldt het sterkst voor de achterban van Forum voor Democratie, GroenLinks, SP, Partij voor de Dieren, 50 Plus en VVD, waarvan acht op de tien kiezers deze stelling onderschrijven (tabel 5).

Tabel 3

Wil van de overledene versus recht op twijfel voor nabestaanden (%)

		NABESTAANDEN VAN OVERLEDENEN MOETEN HET RECHT HOUDEN OM TE TWIJFELEN EN PAS NA OVERLIJDEN KUNNEN BESLISSEN WAT ER MET DE ORGANEN GEBEURT.				
		(helemaal) mee eens	niet eens-oneens	(helemaal) mee oneens	Weet ik niet	Totaal
DE WIL VAN DE OVERLEDENE MOET DOORSLAGGEVEND ZIJN BIJ ORGAANDONATIE, NIET DE WENS VAN NABESTAANDEN.	(helemaal) mee eens	64%	85%	95%	54%	77%
	niet eens-oneens	24%	11%	2%	1%	14%
	(helemaal) mee oneens	11%	4%	3%	2%	7%
	weet ik niet	1%	1%	0%	44%	2%
TOTAAL		100%	100%	100%	100%	100%

Bron: I&O Research, februari 2018

Tabel 4

'Nabestaanden van overledenen moeten het recht houden om te twijfelen en pas na overlijden kunnen beslissen wat er met de organen gebeurt.' (% naar stemgedrag TK 2017)

	SGP	PVV	CU	DENK	CDA	50+	FVD	SP	PVDD	GL	D66	VVD	PVDA	TO-TAAL
(helemaal) eens	71	59	59	57	55	54	54	47	44	43	41	41	40	47
neutraal	12	17	18	23	19	16	14	23	18	20	24	22	26	21
(helemaal) oneens	13	24	23	10	24	29	31	28	37	34	34	35	32	29
weet niet	4	1	1	9	3	0	1	2	1	3	1	2	2	3
TOTAAL	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Bron: I&O Research, februari 2018

Tabel 5

'De wil van de overledene moet doorslaggevend zijn bij orgaandonatie, niet de wens van nabestaanden.'
 (% naar stemgedrag TK 2017)

	FVD	GL	SP	PVDD	50+	VVD	D66	SGP	PVDA	PVV	CDA	CU	DENK	TO- TAAL
(helemaal) eens	83	82	81	81	80	80	77	76	75	74	73	64	56	77
neutraal	10	12	12	15	11	13	11	13	17	17	18	23	18	14
(helemaal) oneens	7	6	6	3	9	6	9	8	6	8	8	12	13	7
weet niet	0	1	0	1	0	1	2	3	3	1	1	1	13	2
TOTAAL	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Bron: I&O Research, februari 2018

Onderzoeksverantwoording

I&O Research heeft een landelijk representatief onderzoek uitgevoerd onder 3.576 Nederlanders van 18 jaar en ouder. Het onderzoek werd uitgevoerd van 2 tot en met 6 februari 2018. De resultaten zijn gewogen op geslacht, leeftijd, opleiding, regio en stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen in 2017.

Het grootste deel van de deelnemers (95 procent) is afkomstig uit het I&O Research Panel (n=3.388). Daarnaast zijn 188 deelnemers (5 procent) via PanelClix benaderd om deel te nemen aan dit onderzoek.

Weging en marges

De onderzoeksresultaten zijn gewogen op geslacht, leeftijd, regio, opleidingsniveau en stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen in maart 2017. De weging is uitgevoerd conform de richtlijnen van de Gouden Standaard. Hiermee is de steekproef representatief voor de kiesgerechtigde Nederlandse inwoners (18+), voor wat betreft deze achtergrondkenmerken.

Bij onderzoek is er sprake van een betrouwbaarheidsinterval en onnauwkeurigheidsmarges. In dit onderzoek gaan we uit van een betrouwbaarheid van 95 procent. Bij een netto-steekproef van n=3.576 is er sprake van een marge van plus of min 1,6 procent. Naar boven afgerond is dit 2 procent. Met 95 procent betrouwbaarheid kunnen we bijvoorbeeld stellen dat tussen de 49 en 53 procent van de Nederlanders voorstander is van het nieuwe systeem van orgaandonatie. Omgekeerd wil tussen 41 en 45 procent van de Nederlanders het huidige systeem handhaven (met 95 procent betrouwbaarheid).

I&O Research Panel

Het I&O Research Panel is geworven op basis van aselechte personen- en huishoudensteekproeven op traditionele manier (geen zelfaanmelding). De respondenten hebben geen financiële vergoeding gehad voor hun aanmelding voor het panel. Ook voor deelname aan dit onderzoek kregen respondenten uit het I&O Research Panel geen vergoeding.

I&O Research

I&O Research is een maatschappelijk betrokken bureau voor beleids- en marktonderzoek. Het is onze missie bij te dragen aan beter onderbouwde keuzes van onze klanten, op basis van onderzoek en advies. Wij werken voor overheids- en non-profitorganisaties. I&O Research is de laatste jaren gegroeid tot het zevende marktonderzoeksbureau van Nederland. In de sector 'overheid & onderwijs' is I&O Research de nummer 1 (volgens de MarktOnderzoeksAssociatie, MOA, 2017).

I&O Research heeft vestigingen in Amsterdam en Enschede.

I&O Research is lid van de MarktOnderzoeksAssociatie (MOA), maakt deel uit van de Research Keurmerk Groep en onderschrijft de internationale ICC/ESOMAR-gedragscode voor markt- en sociaalwetenschappelijk onderzoek. I&O Research is ISO 9001-, ISO 20252- en ISO 27001-gecertificeerd. Het online onderzoekspanel (I&O Research Panel) is ISO 26362-gecertificeerd. Dit is de norm voor online en offline access panels.

